

NR. 2 JUNI 2020, 28. ÅRGANG

Museumsglimt

Medlemsblad for Lillehammer Museums Venner

MEDLEMSKAP LMV 2020

DSSVs ekstraordinære årsmøte 26. september 2019 besluttet å endre venneforeningens virkeområde fra bare Maihaugen til å omfatte alle de 6 museene som inngår i Stiftelsen Lillehammer Museum:

Maihaugen
Lillehammer kunstmuseum
Bjerkebæk
Aulestad
Norges Olympiske Museum
Norges Postmuseum,

Navnet på venneforeningen er
Lillehammer Museums Venner (LMV).

Som medlem her får du fri adgang til alle disse museene i hele kalenderåret (inkludert Barnas Sommer- og Vinterdag, Julemarkedet, osv). I tillegg får du direkte invitasjon til spesialarrangementer på alle museene (når du har betalt kontingent og registrert din e-postadresse).

Venneforeningsbladet får du i posten tre ganger i året.

I tillegg gir medlemskapet fri adgang til en rekke andre friluftsmuseer i Norden (Norsk Folkemuseum, Sverresborg etc). som du finner på lillehammermuseum.no/lmv

MEDLEMSKONTINGENT:

Enkeltmedlemskap med årskort kr 700/
kalenderår

Familiemedlemskap med årskort kr 1 050/
kalenderår

Familiemedlemskap gjelder et par og alle egne barn/barnebarn under 16 år.

Lillehammer Museums Venner

Maihaugvn 1, 2609 Lillehammer
Bankgiro 2000.05.17608
Informasjon 6128 8900
E-post: venner@lillehammermuseum.no

Redaktør: Anne Mari Løken
Grafisk produksjon: Dialecta
Forsidefoto: Kjell Marius Mathisen

INNHOOLD

Leder	side 3
Den andre direktør	side 4
Kunst på timeplanen	side 6
Privatsjåføren på Aulestad	side 8
Laila Bokhari	side 10
Sommerprogram for museene	side 12
Det store vårmarkedet	side 14
To hager – en gartner	side 16
HYTTA – fire vegger rundt en drøm	side 19
Anders Sandvig vender hjem	side 20
Vennetur – påmelding	side 22
Det volder litt rabalder	side 23
Program for museene	side 24

Velkommen til utsatt årsmøte

Torsdag 18. juni 2020 kl. 18.00 i Maihaugsalen

DAGSORDEN

Årsmelding og regnskap for 2019

- Innkomne forslag (ingen mottatt før fristen som var 17. mars)
- Valg på styreleder, styremedlemmer, varamedlemmer, valgkomite og revisor
- Dir. Jostein Skurdal orienterer om status og planer for SLM

Årsmelding og regnskap finner du på vår hjemmeside <https://lillehammermuseum.no/om-stiftelsen-lillehammer-museum/venneforeningen/hva-skjer-arrangementer-eller-dokumentene> kan hentes i resepsjonen på Lillehammer kunstmuseum fra 29.5.

Nye forslag kan også sendt oss innen 11. juni på e-post: venner@lillehammermuseum.no

Det tas igjen forbehold om endringer pga. restriksjoner rundt den eksisterende Coronasmittesituasjonen. Dette vil bli annonsert på vår hjemmeside, se ovenfor. Alle Coronapålagte smitteverntiltak blir selvsagt overholdt med renhold, avstand, håndhygiene etc.

Kjære Venner!

Svend Strand, Styreleder LMV

Ja, så ble ikke våren 2020 slik vi hadde tenkt og planlagt! Vårt årsmøte som var planlagt til 24. mars ble avlyst, våre planlagte spesialomvisninger ble avlyst og planleggingen av aktiviteter for øvrig gikk i vasken. Så selv om mange konsekvenser av Coronaen var mye verre for mange andre enn for LMV og vårt arbeid, så snudde det opp ned på alt også for oss!

Men i denne vanskelige tiden har vi hatt et godt alternativ, nemlig muligheten for fine turer i utearealene på museene. På mine mange turer rundt på Maihaugen i mars, april og mai, har jeg møtt fornøyde LMV-medlemmer som har fortalt om fine opplevelser og turer i dette flotte anlegget. Likeledes har mange besøkt arealene rundt Bjerkebæk og Aulestad.

Et annet fint tiltak som vi har tilbudt er den populære Maihaugenquizen. Det var LMV-medlem Brynjulf Handgaard som på eget initiativ laget en quiz med bilder og spørsmål som engasjerte mange av oss til å besøke Maihaugen. Vi leste, søkte, lette og gikk for å finne løsningene på hans mange kreative og finurlige oppgaver. Dette gjorde at mange la påsketuren til Maihaugen i stedet for til hytta i år, i samsvar med myndighetenes påbud! Takktil Brynjulf for at han delte den med oss. Quizen er fortsatt tilgjengelig, du finner den (og løsningene, men ikke «titt» før du har besøkt Maihaugen for å finne svarene!) på våre hjemmesider.

I den tiden museene har vært helt stengt, har heldigvis ledelsen tatt ansvar og ikke permittert de ansatte. Det betyr at de har benyttet tiden til bl.a. å produsere digitale tilbud for barn og voksne. F.eks. har Kunstmuseet lagt ut kunstpauser på nett, morsomme ideer og aktiviteter å gjøre for barn i «verksted», presentasjon av utvalgte kunstverk etc. Men nå er muse-

ene igjen også nettopp åpnet, og du finner planlagte programmer fremover inne i bladet.

I 2020 hadde vi i LMV planlagt diverse arrangementer for medlemmene. Nå blir det vanskelig å gjennomføre disse. Men Museumsglimt kommer og der vil dere finne aktuelt stoff om hva som skjer. Våre hjemmesider på nettet vil vi også holde oppdatert, sammen med all informasjon fra museene. Venneturen i år vil også finne sted og går til Gausdal. Se informasjon og påmeldingsdetaljer inne i bladet.

Så ønsker jeg deg lykke til med lesing av bladet, jeg håper det vil gi deg ny innsikt og informasjon om virksomheten i Venneforeningen og på museene. Jeg anbefaler f.eks. artikkelen om restaureringen av bildet som Eyolf Soot malte av Anders Sandvig i 1904 som Venneforeningen kjøpte av Sandvigs etterkommere i 2019. Og beretningen om objektene Sandvig har på bildet gir interessant historiefortelling om Anders Sandvigs første samlervirksomhet.

Så minner vi om vårt utsatte årsmøte som nå finner sted i Maihaugsalen (med behørig Coronasmittehensyn og avstander) den 18. juni, se detaljer om det på side 2, nederst til venstre for der du leser nå.

Vi håper dere vil få et fruktbart og nyttig medlemskap i LMV også resten av 2020, med mange fine besøk på våre seks flotte museer!

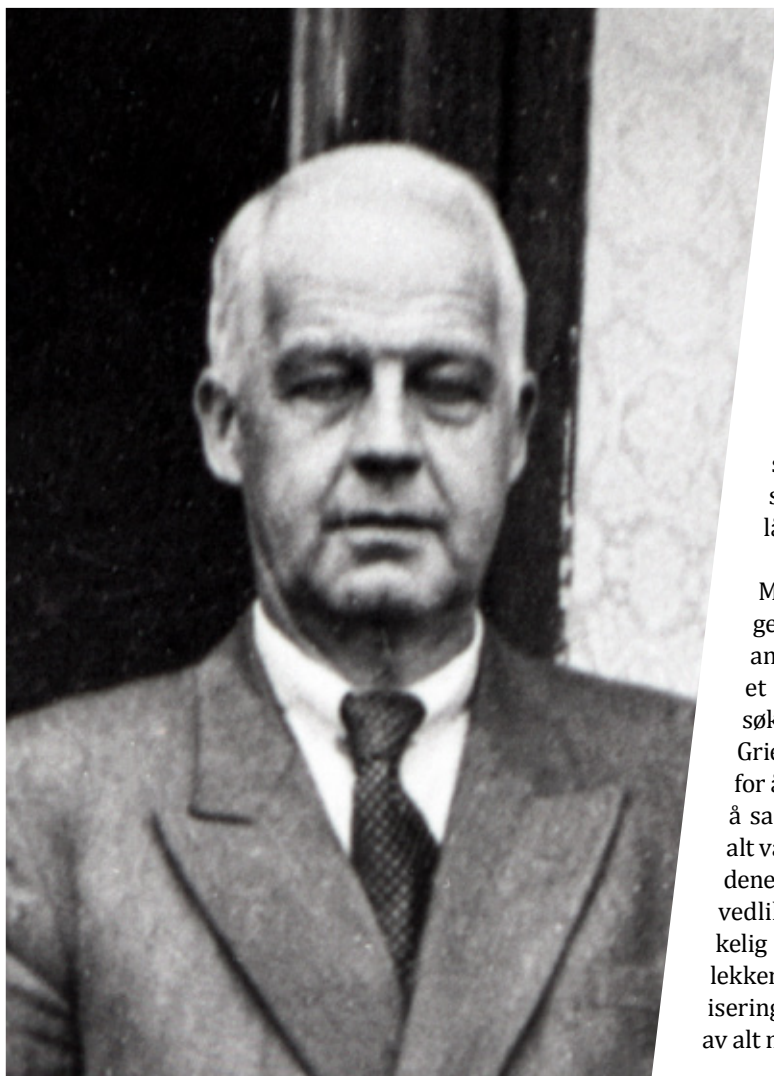

*«Redaksjonsmøte i coronatider»,
Kristin Helland, Ivar Olstad, Anne Mari
Løken (Inger Enger var ikke tilstede).*

Sigurd Grieg 1946–1964

I 1946 var Anders Sandvig 84 år og mot slutten av sitt imponerende aktive liv. De Sandvigske Samlinger sto jo som hans verk, og han var Maihaugen. Dermed ingen enkel sak å overta den rollen. To mann søkte stillingen som direktør, og den 52 år gamle bergenser Sigurd Grieg ble enstemmig innstilt, og ansatt.

Tekst: Ivar Olstad | Foto: Halvdan Hydle, Maihaugen

Der Sandvig var den geniale amatøren, kom Grieg som profesjonell museums mann. Han hadde deltatt og ledet store utgravningsarbeider, også på Vingrom og i Saksumdalen, og kom fra en bestyrerstilling i Oldsaksamlingen i Oslo. I tillegg var han – som gode museumsfolk flest – utstyrt med en ubendig trang til å meddele seg, noe som også førte til en stor skribentvirksomhet. Det var særlig håndverkskulturen som lå ham på hjertet.

Maihaugen var nedslitt etter krigen, lite og fattig med sine fem ansatte, men likevel på mange vis et fullt ferdig museum med stor søkning av turister. Hva var så Griegs ambisjoner, hans program for årene fremover? Åpenbart ikke å samle flere hus enn de 100 som alt var der, eller de 30 000 gjenstandene. Viktigere var det å ta fatt på vedlikeholdet (det var et øyeblikkelig behov på 2–3000 kilo never til lekkende tak), og ikke minst katalogisering og vitenskapelig bearbeidelse av alt materialet.

Sigurd Grieg, Maihaugens andre direktør.

Nyhetsbrev fra museene

Meld deg på nyhetsbrev fra museene, så holder du deg oppdatert på det som skjer. Du finner lenke til påmelding nederst på museenes nettsider. Du kan selv krysse av for hvilke av museene du ønsker nyheter fra.

En annen hjertesak for den nye direktøren var kulturgeografiske registreringer. Hver sommer dro 4–5 Maihaugen-folk ut i Gudbrandsdalen for å fotografere, måle opp og notere gjenstander og gjøremål på gardene. «Vi er en slags Asbjørnsen og Moe på en ny måte... vi samler faktiske opplysninger om praktiske ting.» Baktanken var selvsagt at det ikke alltid er nødvendig å samle alt på et museum.

Publisering var også viktig. Årbok-arbeidet hadde ligget nede, men ble tatt opp igjen. De to ansatte, konservatorassistent Thale Gjessing og inspektør Gustav A. Norman, skrev mye, Sigurd Grieg skrev selv en hel del om allverdens emner. «Hverken før eller siden har museet hatt en så rik publiseringsvirksomhet», sies det. I tillegg lå det Grieg sterkt på hjertet å få ansatt en kunnig person til å skolere lærere, for at disse i sin tid kunne gi sine elever et meningsfullt museumsbesøk.

Mest vesentlig var likevel behovet for en ny museumsbygning – først og fremst for De gamle verksteder. Huset fra 1927, der de holdt til, var vakker, men elendig. Brannfarlig som en fyrstikk-eske, rått, sopppullt og ødeleggende. Grieg fikk ord på seg å være den heldigste og mest iherdige pengeinnsamler i norsk museumsverden, og kort fortalt om en lang historie: Geir Grung

Endelig åpner museene igjen!

- Fredag 29. mai: Lillehammer Kunstmuseum
- Fredag 12. juni: Maihaugen, Norges Olympiske Museum, Norges Postmuseum og Sigrid Undsets hjem Bjerkebak.
- Torsdag 18. juni: Bjørnstjerne Bjørnsons hjem Aulestad.

Museene har kortere åpningstider enn normalt, og Aulestad og Bjerkebak har ikke åpent hver dag. Se museenes nettsider for detaljer om åpningstider.

og Sverre Fehn vant arkitektkonkurransen med forslaget «A la Greque». Byggetillatelse og statsgaranti kom omsider på plass. I 1959, etter fem års arbeid, åpnet Kong Olav en flott og hensiktsmessig bygning – riktignok redusert til 1/3 av de opprinnelige tegningene. Men med bibliotek, klasserom, foredragssal, utstillingssal i tillegg til kontorer, og altså: De gamle verksteder.

Sigurd Grieg var medlem av Det Norske Videnskaps-Akademi fra 1937. Han ble utnevnt til ridder av 1. klasse av St. Olavs Orden 1957. Hans vesen var preget av bergensk temperament, og som hans etterfølger ved De Sandvigske Samlinger, Fartein Valen-Senstad, uttrykte det, kunne han «sende en verbal kaktus når vreden var som hetest». Ikke desto mindre ble han av alle han fikk kontakt med berømt som en godviljens mann. (Norsk Biografisk Leksikon) Han ble boende i Lillehammer etter avgangen fra Maihaugen, og døde her i 1973, 79 år gammel.

Kunst på timeplanen

Under den flotte stålfasaden laget av Bård Breivik, finner vi **både** kunstsamlingen og verkstedet på Kunstmuseet. Ikke bare et verksted, men en stor avdeling som står for formidling av kunst til barn og unge. Ei lysegrønn dør skiller verkstedet fra museets store kunstsamling.

Tekst og foto: Anne Mari Løken

Avdelingen driftes av Lene Solberg og Kari Kalbakk, begge med lang lærer erfaring i bunnen. De understreker begge viktigheten av å ha pedagogisk utdanning og erfaring å møte elevene med. Også ved Kunstmuseet møter de store klasser/grupper, og å lage ei trygg, forutsigbar ramme for besøket er en god forutsetning for oppgavene de skal arbeide med.

De tar imot barn og unge fire dager i uka hele skoleåret, fra barnehagebarn til elever i videregående skole. Det vanligste er en 3-timers bestilling, det betyr at økta blir delt i to med matpause i midten. Kari har ansvar for formidling av kunst, Lene har ansvar for verksteddelen der elevene gjør/lager arbeider. Det viktige er at opplegget for dagen er laget av de to formidlerne i fellesskap, det er ett felles tema, men hvor det gis innblikk i ulike uttrykksformer og som gir ulikt etterarbeid.

Hvem får tilbud?

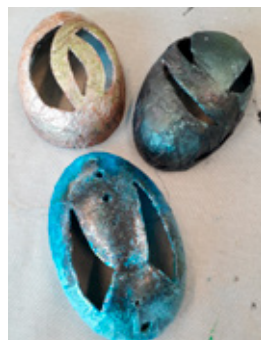
Lillehammer kommunes tilbud i Den Kulturelle Skolesekken gis til alle elever på 5. trinn, temaet er «Lillehammermalerne». For Fylkeskommunen gjelder det samme, «Et møte med kunst» gis til alle 6. klasser i det som tidligere

var Oppland fylke. Hva som skjer nå er spennende å se. Kunstmuseet er det eneste i sitt slag i Innlandet fylke, men avstandene er svært store og det kan by på utfordringer å få elever fra f.eks. Østerdalen eller sørøstlige del av Innlandet helt til Lillehammer på en dag. Det er ikke avklart hvordan tilbudet blir.

I tillegg til disse faste tilbudene lager formidlerne egne opplegg og sender ut invitasjoner til skoler og barnehager. Takket være eksterne midler kan de også gi tilbud **utenfor** museet. Eksempler på dette kan være besøk på Sygard Grytting i Sør-Fron til Gitte Dæhlins skulpturer «Flokk». Dette opplegget har vært museets tilbud i flere år. Eller formidlerne kan dra til Fagernes og Arve Rønnings skulpturer som står utenfor Valdres Lokalmedisinske senter. Der møter de elever fra regionen og opplegget er å bli kjent med skulpturene på ulike måter. I begge modellene er det forarbeid **ute** i felten der kunsten er, og så kommer elevene **til** museet for at de selv skal jobbe videre med oppgavene.

Skjønner barn og unge kunst?

Begge de to formidlerne spruter av entusiasme og iderikdom, og jeg spør kanskje rart når jeg

lurer på om barn og unge som kommer får med seg noe, om de er interesserte og om de får til oppgavene som gis? Det er her læreren kommer fram i dem, i tillegg til stor fagkunnskap, formidlerglede og et vell av gode ideer. De har ganske like personligheter disse to damene, de understreker at de inspirerer hverandre, de leker og de ender opp med opplegg de tror vil fenge. Når det gjelder malerkunst f.eks., så ligger hele hemmeligheten i å kunne gi god introduksjon til oppgaven, hjelpe elevene til å **forstå** hva de skal se etter, hva de skal gjøre og så prøve å la deres egen nysgjerrighet og kreativitet få spinne. Alle har noe i seg som de kan bruke, sier de begge, og de legger til at de tror mange av elevene blir overrasket over egne evner og egen kreativitet når dagen er over. Samtidig tror de at flere av dem har fått en noe bedre forståelse for hvordan ulike kunstnere arbeidet eller arbeider, både idemessig, farge-messig og teknisk.

I verkstedet er det plass til 30 elever. Her er det Lene som har forberedt oppgavene de skal jobbe med etter møtet med kunsten. Det jobbes i mange ulike uttrykk, men bare ett for hver gang, enten maling, trearbeider, tegning, papp og papir, garn, metall....det er bare fantasien som begrenser Lene. Eller, **den** begrenser ingen av disse to formidlerne, virker det som. Det som er viktig i verkstedet er at alle elevene skal bli ferdige med arbeidet sitt. Når de er satt i gang går Lene rundt og veileder og sørger for at alle kommer i havn med oppgaven. Det er spesielt viktig, sier hun, å gi dem muligheten til å gjøre noe ferdig, løfte dem fram til å få et ferdig produkt og å gi dem den opplevelsen det er å se at de har jobbet med hendene sine og fått til noe.

Selvsagt er det ikke alle som følger like godt med, noen kan føle seg mer hjemme med kunsten enn med verkstedarbeidet, eller omvendt. Da er det om å gjøre å fange dem inn, prøve å gjøre kunsten leken, gi undring, gi dem noen redskaper for å finne innfallsvinkler til temaene og på den måten «snikinnlære» en måte å møte kunst på.

Det er møte med barn og unge som gjør jobben best, men det er også mye papirarbeid, mange møter, mye stoff å lese seg opp på og mange forberedelser som også er morsomme.

De deltar bl.a. på forberedelser til nye utstillinger i museet for å legge til rette for formidling, det opplever de svært nyttig. Det er også viktig å følge med på hva som rører seg både nasjonalt og internasjonalt hva gjelder formidling, sier de to, og at vi jevnlig kan delta på seminarer som gir faglig påfyll. De forbereder og legger til rette for de ukentlige «Åpent søndagsverksted» og for den store «Familedagen» som er en gang i året. Det er en stor jobb å drifte hele avdelingen, og de smiler når de sier at de gjerne vil sende ønske om en pedagog til i postkassa til julenissen!

«Vi har verdens beste jobb» sier de i kor, å gå gjennom den lysegrønne døra inn til kunstsamlinga og spekulere på hva vi kan gjøre neste gang, det er en gave og det gir næring til stadig nye ideer. I tillegg er det den store gleden ved å se barn og unge bruke seg selv ved å være her, å høre, å se, å gjøre.

Kari Kalbakk og Lene Solberg.

Privatsjåføren på Aulestad

Aulestad – Bjørnstjerne Bjørnsons hjem, er et kjent begrep. Det har ved flere anledninger vært delte meninger om dette navnet. Flere har ment at gården skulle bære begge navn. I denne artikkelen er det i alle fall naturlig å bruke begrepet «Karoline og Bjørnstjerne Bjørnsons hjem». Hovedpersonene er Karoline Bjørnson og privatsjåføren hennes, Sigurd Grimstad. Som de fleste vil vite, døde Bjørnson i 1910, mens fru Karoline levde til 1934.

Tekst: Inger Enger | Foto: Privat (Ola Grimstad)

Sigurd Grimstad fikk 70 kr pr. måned, driks i tillegg. Vanlig inntekt for gårdsarbeidere var 40 kr pr. måned. Sigurd kunne i tillegg skilte med litt bensinlukt, det dro damer!

Ung, ny sjåfør

En dag i 1928 dro Bjørnsons sønn, Einar, over til nabogården Grimstad for å spørre om sønnen Sigurd (20) kunne tenke seg å ta sertifikat og å bli sjåfør for hans mor. Det skal riktignok sies at Sigurd hadde hatt arbeid på Aulestad fra han var 18 år, han hadde drevet med gartnerarbeid, vedhogging og henting av post. Dessuten hadde han også kjørt melk fra Aulestad til et sykehjem i Follebu. Men dette enestående tilbudet var noe helt annet, og selvsagt svært fristende for en ung mann. Han nølte ikke med å si ja.

Einar Bjørnson og Sigurd Grimstad måtte bare ta en tur til Lillehammer og Helleberg bilforretning først. Den som skulle være sjåfør, trengte bil. De kjøpte en Chevrolet 1928-modell, men da de skulle ha med bilen hjem oppsto et problem, verken Einar eller Sigurd kunne kjøre bil! Etter et par timers instruksjon, kom de seg tilbake til Aulestad. Sigurd fikk sertifikatet sitt et par dager senere, og bare to dager deretter ble det oslotur på den nye sjåføren. For anledningen hadde han også fått seg ny sjåfør-uniform.

Sigurd Grimstad og Tancred Ibsen.

Sigurd Grimstad klipper en ansatt på Aulestad, Tancred Ibsen ser på.

Etter hvert ble det mange ulike oppdrag og flere Oslo-turer for sjåfør Sigurd. Familien hadde f.eks. turer til Nationaltheatret der sønnen Bjørn Bjørnson var skuespiller, og også den første teatersjefen. En tur ble likevel helt spesiell for Sigurd Grimstad. Fru Karoline hadde sendt med han kr 12000 slik at han kunne kjøpe ny bil til henne i Oslo, – og det gjorde han!

Internasjonale gjester

Sigurd Grimstad hentet også gjester til Aulestad. Det var ofte besøk fra Frankrike og Danmark. En gang kjørte han også den tsjekkoslaviske statsministeren fra Oslo til Aulestad. Statsministeren tilbrakte ei natt i Gausdal og ble kjørt tilbake dagen etter. Sigurd Grimstad har uttalt i et intervju at «det vrimlet av forfattere, forlagsfolk og journalister på Aulestad». Han nevnte også i samme intervjuet at Kong Håkon hadde vært innom.

99-åring på bilturer

Fru Karoline var veldig glad i bilturer. Daglig kjørte Sigurd korte turer med henne. Ofte var det en pleierske med, fruen nærmet seg 100 år! Det sies at yndlingsturen var Baklivegen fra Segalstad bru til Jørstadmoen. Om denne turen var spesielt populær fordi hun kunne se over til Aulestad, vites ikke. Men det vi vet, er at om hun så barn langs veikanten bestemte hun at

bilen skulle stoppes, hun ville spandere sukker-tøy. Fru Karoline var nok både snill og omsorgsfull. Sjåføren har fortalt at hun var opptatt av at han ikke skulle fryse vinterstid, trengte han klær ville hun gjerne betale. Sigurd benyttet seg aldri av det tilbudet.

Godord

Sigurd Grimstad var Karoline Bjørnsons sjåfør så lenge hun levde. De siste årene brukte hun kun hvite klær. Når de skulle ut på de daglige kjøreturene, ble det lagt en lem fra trappa på huset og bort til stiggrettet på bilen. Dette gjorde det naturligvis mye lettere å komme inn i bilen, dessuten holdt skjørtet seg fint! Det kan og nevnes at bilsetene var i hvitt skinn. De tre siste årene bar Sigurd henne opp trappa til soverommet når kvelden kom.

Det vanket gode ord og attester til den dyktige og trofaste sjåføren på Aulestad. Ni år etter Grimstad begynte i arbeid på Aulestad, skriver Bjørn Bjørnson: «Sigurd Grimstad er uten overdrivelse en av de beste chauffører vi har reist med. Han var mors chauffør i ni år. Hun satte han – som alle andre på Aulestad høit – i sitt yrke. Han er rolig og snartenkt. Jeg kan anbefale ham til alle om vil kjøre med ham».

Laila Bokhari

– lillehamring og verdensborger

Følg hjertet. Ikke lag for strenge planer. Ta et skritt tilbake hvis noe går galt. Ta en pause når det trengs! Dette er de rådene **vår nye styreleder** i Stiftelsen Lillehammer Museum gir når hun er mentor for yngre og håpefulle.

Tekst: Ivar Olstad | Foto: Camilla Damgård

Og ja; hun har fulgt – og følger – dem selv gjennom en karriere som er innholdsrik og i de fleste øyne svært spennende. 45 år etter fødselen i London har hun nå stanset opp, tenker seg om, gleder seg over sin fem år gamle datter, men setter av tid til noen styreverv: I OsloMet, i Norsk Utenrikspolitisk Institutt, Rafto-stiftelsen, Nansen Fredssenter, Human Rights House Foundation, United World College (UWC), Stiftelsen LAMS og altså som leder hos oss. Kulturdepartementet utnevner de styremedlemmene i SLM som ikke velges av Lillehammer kommune, Fylkeskommunen og de ansatte. I noen grad ser det ut til at politisk ledelse i Oslo tenker lokalt, i og med nestleder Erik Røste fra Gjøvik og lillehamringen Laila Bokhari. For det er her i byen Laila har «hjemme» etter en oppvekst i Lillehammer hos mor Brit og far Yawar. Barn- og ungdomstiden var i alle henseende norsk, men samtidig har hun og broren Amar alltid hatt et bein trygt plantet i hver av de to kulturene, pakistansk så vel som norsk. Med foreldre som ga dem trygghet og stolthet, var dette sannsynligvis for dem begge den ideelle base for et internasjonalt liv.

Utdanning og arbeid

Lailas vei gikk via utdanning på University of Kent i England og i Amsterdam, og videre ut til yrkesliv i Midt-Østen. Her arbeidet hun i 2,5 år for et EU-prosjekt og en observatør-styrke, samt studerte arabisk, og senere ved den norske

ambassaden i Pakistan. Nok en Master ble nylig gjennomført på Harvard i USA, og – som mange vet – har hun akslet markante jobber hjemme i Norge. Hun har arbeidet i NUPI, var terroristforsker på Forsvarets Forskningsinstitutt, og har skrevet bøkene «Hellig Vrede» og «Arven etter Far». Hun har vært mye brukt i media, og i mange, ulike utvalg både nasjonalt og internasjonalt, blant annet i 22. juli-kommisjonen. Ikke minst ser hun tilbake på mer enn fire års erfaring som statssekretær i Erna Solbergs regjering; hos utenriksminister Børge Brænde og som sikkerhetsrådgiver på Statsministerens kontor.

Internasjonal erfaring

En slik bakgrunn gir selvsagt evne til å se på forhold og begivenheter med et vurderende skråblikk. Referansene blir mange og uensartet, synspunktene fargelagt av ulike erfaringer. I flere situasjoner blir man stående i klem mellom motstridende interesser og krefter der konfliktene oppstår og avgjørelser må tas, noe som krever kombinasjon av innlevelse og distanse.

– Jeg er ikke redd for konflikter, sier Laila, som i parentes bemerket har undervist på Harvard i emnet «beslutningstagning i kriser».

– Jeg liker mennesker, og det er viktig for meg å se alle. Dette nye styret som trådte i kraft 1. januar i år, er bredt og gjennomtenkt sammensatt av folk med forskjellig bakgrunn der alle har noe vesentlig å bidra med. Vi er tre nye, de resterende står for kontinuiteten. Alle

Laila Bokhari, ny styreleder i SLM.

er kjempeviktige i teamet, og det er selvsagt at samtlige deltar og har gjort seg opp mening om sakene etter hvert som de kommer på bordet. Så blir det min rolle å skape trygghet mellom oss, og tilslutt lande sakene! sier styrelederen.

Tilbake i Lillehammer

Hvordan vurderte du forespørselen fra Departementet?

– Naturligvis var det hyggelig å bli spurt, og jeg visste nok innerst inne at jeg ville takke ja. Men jeg kjente for lite til konsolideringen av de seks museene, og ville først lese meg opp på årsmeldingene. Jeg tok også en prat med Børre Rognlien, den avgående styrelederen, og dannet meg raskt bilde av en meget veldrevet organisasjon med god og tydelig ledelse.

– Jeg kjenner jo Maihaugen godt fra før, har jobbet der i resepsjonen, var museumsvakt og vasket på uteanleggene, så der er jeg hjemme. De andre museumsdelene har jeg besøkt, delvis ofte, men gleder meg til et tettere bekjentskap.

Også for å gi datteren min det samme gode forholdet til Lillehammer-museene som jeg fikk da jeg var barn.

– Å være styreleder er spennende på den måten at man må holde en viss distanse. Samtidig vil jeg ikke være en ren observatør. Jeg ønsker å bli kjent med de ansatte, og er fullt klar over all den stolthet over sin arbeidsplass disse hundretalls dedikerte menneskene besitter.

– Dette er jo på et vis å komme hjem. Jeg har jo bakgrunnen fra Oslo; innblikket i de politiske prosessene, kjennskapet til de sentrale menneskene som gjør at det er enkelt å ta kontakt. Slikt er godt å ha med seg når jeg nå trer inn i kulturlivet her i byen – blir kjent med folket her, politikerne og, ikke minst, de frivillige som jo langt på vei har gjort Lillehammer til kulturbyen den er!

Foto: Esben Haakenstad / Maihaugen

Årets sommer på museene

Det blir en annerledes sommer på museene i år. Omvisninger, skuespillere og vandreteatre utgår, og museene legger til rette for alternative og trygge museumsopplevelser for både liten og stor.

Foto: Esben Haakenstad / Maihaugen

MAIHAUGEN

I FRILUFTSMUSEET

- **Nyhet!** Oppdrag tidsreise. Oppdagelsesvandring for hele familien.
- **Historiske hus** med åpne dører du kan titte inn gjennom. Noen med lydguide.
- **Områdeverter** i Bygda, Byen, Boligfeltet og Setergrenda.
- **Nye informasjonsskilt og lydguidepunkter.**
- **Utstillinger**
 - **Nyhet!** Tilblivelsen av Friluftsmuseet. Fotoutstilling på Telthusmoen.
 - **Håndverksutstillinger.**
 - **Skogsti.** Skogen som ressurs og arbeidsplass.
 - **Fiskevollen.** Plakatutstilling ved Breisjøen.
- **Norges Postmuseum.** Utstillinger og historiske filmer i Postgården.

UTSTILLINGER I BESØKSENTERET

- **Langsamt ble landet vårt eget.**
- **Hytta – fire vegger rundt en drøm.**

BARNAS MAIHAUGEN

- **Nyhet!** **Ekornekongen på Haugen og sølvkonglene.** Spennende rebusløp for de minste.
- **Dyr på beite.**
- **Lekeplass** med lekeapparater og historiske lekestuer du kan titte inn i.
- **Balanseløype i skogen.**

BUTIKK OG SPISESTEDER

- **Maihaugbutikken** er åpen hver dag.
- **Åpen kafé i besøkssenteret** hver dag.
- **Åpen kafé i Kirkestuen, Bakeriet og kiosk ved Valbjørseter** 26. juni – 2. august.

Foto: Camilla Damgård / Norges Postmuseum

Foto: Veslemøy Furuseth / Lillehammer Kunstmuseum

LILLEHAMMER KUNSTMUSEUM

- **Har vi møttes før?** – Utstilling med kunst fra samlingen gjennom 200 år (Fra 3. august vil noen av temaene utgå).
- **Kort introduksjon til utstillingen** ved museets formidlere. Mandag – fredag kl. 12:00, lørdag – søndag kl. 12:00 og 13:30.
- **Kunstporten.** Lyd-/videoguide på din egen telefon.
- **Aktivitetshäfte for barn.** Spennende oppgaver for barnefamilier.
- **Museumskafeen og museumsbutikken** er åpne.

AULESTAD

- **Nyhet! Det volder litt rabalder.** En fargerik og spennende ny, fast utstilling om Bjørnstjerne Bjørnson – forfatteren, aktivisten og nasjonsbyggeren som ble en av Norges og Europas største kjendiser.
- **Vert på tunet** som forteller om Bjørnson og livet på Aulestad. (Det er ikke omvisning inne i dikterhjemmet.)
- **Familieaktiviteter** i hagen til Bjørnson og Karoline.
- **Utstilling i vognskjulet.** Se Bjørnsons flotte vogner.
- **Kafeen er ikke åpen i sommer.** Ta gjerne med niste.

Foto: Esben Haakenstad / Aulestad

BJERKEBÆK

- **Nyhet! Vandringsrute i hagen.** Knyttet til 100-årsjubileet for utgivelsen av «Kransen», den første boka om Kristin Lavransdatter.
- **Vert i hagen** som forteller om Sigrid Undset og hennes spennende liv. (Det er ikke omvisning inne i dikterhjemmet.)
- **Oppdagelsesferd for barn i hagen.** Bli kjent med fuglene som bor her.
- **Det er fornyes man skal.** Utstilling om Sigrid Undsets reiser.
- **Et nobelt møte.** Utstilling med spesiell vekt på de tre norske vinnerne av nobelprisen i litteratur, Bjørnson, Hamsun og Undset.
- **Flott museumsbutikk** i publikumsbygningen.
- **Kafeen er ikke åpen.** Ta gjerne med niste.

Foto: Esben Haakenstad / Bjerkebak

NORGES OLYMPISKE MUSEUM

- **Nyhet! Innlandets OL-helter.** Ny utstilling om våre gullvinnere.
- **Utforsk OL-historien** fra antikken til i dag gjennom originale gjenstander og digitale presentasjoner.
- **Filmopplevelser:**
 - **Inside the Race.** 180-gradersfilm om å delta i olympiske konkurranser.
 - **Filmer** om OL på Lillehammer i 1994 og OL i Oslo i 1952.

Foto: Camilla Damgård / Norges Olympiske Museum

Det store ekstraordinære vår-markedet i Lillehammer

Lørdag 11. mars 1933 kunne en lese i Dagbladet; «Den krets i Lillehammer som kaller sig De Sandvigske Samlingers Venner vil i nærmeste fremtid slå et stort slag for samlingens økonomi i form av et «ekstraordinært vår-marked» som holdes i dagene 15.–19.mars»

Tekst: Anne Mari Løken | Foto: Plakat/Camilla Damgård

Det er i starten på de harde 30-årene, økonomien på Maihaugen, eller De Sandvigske Samlinger, er svært anstrengt. Året før, i 1932, ble DSSV stiftet, grunnleggerne var tydelig svært dedikerte til Sandvig og hans store arbeid. Det var vanligvis et vintermarked i byen før jul, men i 1933 ble det altså i tillegg avholdt et stort vår-marked. Det ble laget en fantastisk flott plakat som tydelig viser at Venneforeningen ønsket å slå på stortromma og mobilisere byens befolkning. «De som avlegger Lillehammer et besøk den tiden vil bli vidne til en folkefest i stor stil» skriver Dagbladet videre. Arbeiderbladet i Oslo hadde også stor omtale av markedet den 11.mars under overskriften «Det Sandvigske Vaarmarked». Slik startet Venneforeningen sin kjærlighet til museet.

Overdådig program

På plakaten sto det at Sigrid Undset selv ville stå og selge honning-kaker av egen bakst, og i tillegg markedssukkertøy. Historien forteller at Undset hadde reist til Oslo kun for å kjøpe sukkertøyet. Botten Soot, som egentlig het Ingeborg Bergit «Botten» Soot, skulle lede en stor kunstauksjon. Hun var norsk revyskuespiller og sanger og datter av Inga Bjørnson og Eyolf Soot. De brukte tydeligvis alle «kjendiser» de kunne få tak i, og selveste Anders Sandvig var lirekassemann og spilte for 2 shilling eller mindre.

Markedet ble holdt i «Banken», og hele huset var antagelig i bruk. Når en kjenner og tenker på huset i dag, er det vanskelig å se for seg føl-

gende: Bank-salen var full av «veritable boder». På scenen var det satt opp en stor skytebane, under scenen var det øl-hall, «gemyttelig og hyggelig», til og med pent dekorert, det hadde Lundeby og Rønning sørget for. Spisesalen var gjort om til kabaret, der holdt Einar Lunde foredrag om handel og markeder i byen tidlig på dagen, om kvelden gjestet tryllekunstneren Bernardo Bernadino salen. Hans egentlige navn er ikke oppgitt, bare at han hadde gjort om navnet sitt til esperanto for anledningen! Danse kunne en også gjøre ved å betale 25 øre pr. dans.

Pengene strømmet inn

En kan også lese at AL Capone hadde sørget for en rekke spilleautomater og et «illuminert» lykkehjul, men «clouen var dog Monte Carlo. Her var en veritabel roulette, som man spilte akkurat som i Monte Carlo». «Dette fristet nok mange svage sjeler» skriver avisa Gudbrandsdølen den 16. mars, dag to av markedet. Samtidig kommenteres det at hensikten helliget midlet, det var penger til Maihaugen en var ute etter! Det krydde av folk de to første dagene, grammofooner og høyttalere brølte og et stort lotteri med gevinster for 4000 kr solgte lodder i «kilotermervis».

Til og med en egen avis ble utgitt for anledningen. «Lillehammer Beskuer» ble trykt og solgt som «Organ for Afhjælp av Maihaugens Pengemangel». Første opplag ble revet bort andre dagen, så den 16. mars ble nytt opplag trykket.

Plakat fra markedet i 1933.

God start for Venneforeningen

Det vites ikke hvor mye penger som kom inn til Maihaugen, men etter avisomtalen å dømme kan det ikke ha vært mange lillehamringer som satt hjemme disse dagene. Det er beskrevet et voldsomt publikumsantall de to første dagene. Gudbrandsdølen skriver; «I dag blir det antagelig faretruende mange folk, lørdag og søndag tør vi ikke tenke på en gang». Ikke siden 1870 har byen sett et slik marked.

Det må ha vært en opplevelse for byens innbyggere med slik underholdning midt i mars. Det må også ha vært en stor seier for Venneforeningens initiativ og de den gang 186 medlemmer, at det ble så stor aktivitet og oppslutning om Maihaugen. Slik startet Venneforeningen sitt arbeid, slik har den fortsatt, å være en støtte- og medspiller for museet og museene våre.

For dikterhjemmene på Aulestad og Bjerkebæk er hageanleggene en viktig del av eiendommene. Bjørn Mølmen har vært gartner her siden 2001. Han har **ivaretatt** hageanlegget på Aulestad, på Bjerkebæk har han **gjenskapt** en hage som var blitt borte.

Gartner Bjørn Mølmen

To hager – en gartner

Bjerkebæk.

Tekst: Anne Mari Løken | Foto: Bjørn Mølmen/Camilla Damgård

Det har vært to ulike oppgaver og to ulike hager i utgangspunktet, sier Mølmen. Da Karoline og Bjørnstjerne Bjørnson bodde på Aulestad besto hagen av bærbusker, frukttrær, potet og grønnsaker, hagen der er blitt til etter deres død. Det var datteren Dagny Bjørnson Sutreau som sørget for modernisering av hagen i 1918. Parterrehage ble laget der det nå står roser, før hun dro tilbake til Paris. Karoline Bjørnson hadde ikke råd til å fortsette på noe hageanlegg. Staten kjøpte gården i 1920-årene og det administrative og forvaltningsmessige ansvaret ble lagt til Maihaugen.

Det blir Bjørnsons barnebarn Else, som overtar driften på Aulestad. Her blir hun daglig leder fra 1935, da Aulestad åpner som museum, og var det helt fram til 1965. Hun benevnes som den første konservator på Aulestad.

En hage vokser fram

Far til Else bodde i den andre enden av gården, og historier vil ha det til at datteren ønsket å

ha en like fin hage som sin far! Hun starter et møysommelig arbeid med å stelle hagen og å drifte museet. Hun får tilsendt plantefrø fra venner i Danmark og fyller opp Aulestads store bed. Aulestad har store flater, og ruvende bed fungerte godt. Hagestilen *Nyformalismen* er en form som kom på moten omkring den tiden Aulestads hage ble modernisert. Den skiller seg kraftig ut fra den gamle bondehagen der det var matauk som hovedsakelig gjaldt.

I 1965 overtar Maihaugen det totale ansvaret for Aulestad. Det ble gjort noen små endringer i hageanlegget da, noe som voldt stor furore i bygda, ja helt inn til hovedstadens aviser. «Vandalisme» var ord som ble brukt da den råtne alleen opp til husene måtte hogges. Det var helt nødvendig, og den ble gjenplantet. «Alle» hadde en mening om endringene i hageanlegget på Aulestad, forteller Mølmen. Selve hagen er fredet, men blomstene er ikke det, noe som betyr at gartneren kan fylle inn med nye planter når det trengs. Han er likevel nøye med

artene og hvordan plantene passer inn. Rundt hovedhuset var det bl.a. plantet søtmispel, noe som overhodet ikke hørte til på en 1900-talls gård i Gausdal, denne ble fjernet. Mølmen har ansvaret for hele hageanlegget på Aulestad, inkludert store plenarealer, det ivaretar og stiller han slik en dedikert gartner gjør. Tross corona-restriksjoner, gartner Mølmen har gjort som alle andre år, drevet med våronna si alene. I år ligger han godt an siden værgudene har vært så godlynte.

Å gjenskape en hage

Bjerkebækhagen er mer interessant enn Aulestad-hagen, sier Bjørn Mølmen, den har også vært en mye større faglig utfordring. Sigrid Undset kjøpte Bjerkebæk i 1921 og bodde der til sin død i 1949, med unntak av krigsårene. Hun brukte årene først på 20-tallet til å flytte et hus til eiendommen og til å anlegge hagen. Det er godt kjent at Undset var svært glad i planter og blomster, helt fra hun var liten synes det som om hun har brukt natur og hager som et fristed. Hun abonnerte på blomstertidsskrift, kjøpte blomsterkort på sine reiser, har ofte med beskrivelser av blomster i sine bøker og hun hadde mange og nøyaktige beskrivelser av hagen hun anla på Bjerkebæk. Å like blomster kunne til og med være en formildende sak for Undset. I sin roman «Tilbake til Fremtiden», en skildring av hennes fluktereise fra Norge til USA i 1940, har hun mange direkte beskrivelser

Snøbærbusk i husveggen på Bjerkebæk.

av folk og samfunn. Hun har bl.a. ikke mye positivt å si om russere, det er elendighet fra ende til annen, språket innbefattet. Men så skriver hun; «Jeg hører ikke til dem som innbiller seg at folk som er glade i blomster, må være gode mennesker på bunnen. Men jeg er tilfeldigvis svært glad i blomster selv, så hvert utslag jeg så av russernes blomsterkjærlighet, gav meg den hyggelige følelsen av at vi kanskje kunne ha funnet en felles grunn å møtes på – hvis jeg bare hadde skjönt et ord av sproget deres».

Hvor starter en?

Etter 1940 forfalt hagen på Bjerkebæk. Da Undset kom tilbake i 1945 hadde hun ikke krefter til å ta seg av hagen. I 1998 overtok Staten v/Kulturdepartementet, Bjerkebæk, og Maihaugen fikk også her administrativt og forvaltningsmessig ansvar for eiendommen. Det krevdes mye restaureringsarbeid både på hus og hage etter mange års forfall. Det ble tidlig bestemt at hagen skulle forbli en viktig del av Bjerkebæk som museum. Landskapsarkitekt Marit Brandtsegg fikk Maihaugens stipend og oppgaven med å lage en hageplan. Det var bare noen arter som var igjen fra den opprinnelige hagen, så det ble å forske på Undsets beskrivelser, husholdningsregnskaper, litteratur og fotografier. Hun intervjuet venner og slektninger av Undset, alt for å danne et grunnlag for hage-planen. Dette var et møysommelig arbeide over et par års tid og var ferdig i 2000/01.

Hagen på Aulestad.

Blomsterflor på Aulestad og Bjerkebæk.

Da Bjørn Mølmen startet som gartner her i 2001 var han alene, og han brukte god tid. «Jeg måtte vekke hagen til live», sier han. Det var et eneste villnis av trær og planter og gjengrodde områder, bare hvitveis og scilla dukket villig opp hver vår. Det gikk 6–7 år før Mølmen hadde gått gjennom alt en gang. Det var en stor utfordring å finne igjen de samme plantene som hadde vært opprinnelige, Brandtsegg hadde 50–60 ulike sorter på plantelista si.

Hvor kommer plantene fra?

Hvilket detektivarbeid må en gartner gjøre for å finne planter, og hvor finner han dem? Å gjen-skape hagen på Bjerkebæk krevde stor nøyaktighet. Mange lokale bidro med trær og planter, noe har overlevd, noe ikke, da må gartneren starte på nytt. I 2004 drar Mølmen til Asker. «Heimhug gartneri» hadde ligget der 50 år tidligere, Erik Damman bodde der da de var på besøk. På naboeiendommen, Johan Bojers hjem, og på Asker museum var de samlet enige om at alle plantene de kunne tilby fra de tre eiendommene, i sin tid kom fra Heimhug gartneri. Det betød at plantene var fra riktig tidsepoke og det var riktige sorter i forhold til Brandtseggs liste. Mølmen hadde med kassevis av planter fra ett enkelt besøk, 30–40 ulike sorter. Å lage en hage som er eksakt lik, er umulig, men å komme så nær som mulig, og å gi et riktig tidsbilde, har vært målet.

Det ble også funnet igjen en fjellhage på Bjerkebæk, den lå skyggefullt og vått til etter

mange års forfall. Mølmen prøvde å få den til, men dette er et tidkrevende og vanskelig arbeid, det er mye vanskeligere å få tak i de rette plantene og få dem til å trives. Det blir ikke et prioritert arbeid nå. Arbeidet med å sette i stand hus og hage og nytt publikumsbygg tok nesten 10 år, alt sto ferdig i 2007 og 20. mai det året ble Bjerkebæk åpnet som museum.

Åpen hage

15 år etter at gartneren startet sitt møysommelige arbeid, bestemte museet i 2016 at hagen skulle åpnes for publikum. Det er imidlertid en sårbar hage, skyggefull og til dels fuktig, derfor ble det anlagt flere kunstige stier å gå på for å bevare den. Det ble til og med boret hull i de høye gjerdene som tidligere hadde holdt på den litt hemmelighetsfulle eiendommen! Sigrid Undset ble betegnet som en sky person, en som ikke likte at folk skulle se henne. Derfor ble det høye gjerdet beholdt og eiendommen «gjemt», inntil 2016. Det har vært en veldig positiv respons på den åpne hagen, sier Mølmen. Det legges ut bilder på sosiale medier, det går folk gjennom hagen daglig, det kommer hyggelige kommentarer. Og hvilken oase i byen er vakrere i april-mai enn hvitveis- og scillateppet på Bjerkebæk? Lyset som faller inn mellom trærne, fuglene som kappes om oppmerksomhet – den åpne hagen er en gave til oss alle. – Og alt hagearbeid vil være ferdig til 20. mai, Undsets fødselsdato, i år som i alle år før, avslutter Bjørn Mølmen.

HYTTA – fire vegger rundt en drøm

Vi kom oss ikke på hytta i påsken 2020. Det ble med drømmen. Da kjente vi lengselen, vi følte at det var noe viktig som manglet.

Tekst: Kristin Helland | Foto: Haakon Harriss/Norsk Folkemuseum

For riktig å få bekreftet hvor mye hytta betyr for deg, bør du ta en tur opp i andre etasje i foajeen på Maihaugen. Der finner du utstillingen «Hytta – fire vegger rundt en drøm». Utstillingen står til 15. november, og den kan godt besøkes mange ganger.

Bilder og gjenstander vekker minner. De likner veldig på noe du kjenner fra før. Kanskje de forteller om noe du ikke har tenkt på de siste 10 årene?

Tekstene ved siden av bildene, er korte, men veldig innholdsrike. At utstillingen er skapt av en professor i sosialantropologi og er en del av et forskningsprosjekt, forstår du godt.

Det imponerende er at utstillingen klarer å røre så sterkt ved de enkle, alminnelige følelsene våre, når de som har satt den sammen, er forskende akademikere!

Alle vi som er så heldige å ha tilgang til en hytte – enkel eller staselig, gammel eller ny,

ved sjøen i skogen eller på fjellet – vi har helt sikkert kjent på følelsene og roen som skapes når vi kommer inn i hytta. Det er annerledes å være på hytta enn hjemme, selv om reiseveien kan være svært kort.

Men så da – årene går, noen brukere blir gamle og orker ikke mer snømåking og vedlikehold, noen vokser til og kan tenke seg å ha hytta for seg selv en helg, og noen begynner å tenke arv og overtakelse.. Også der er tekstene tankevekkende og lærerike. «Bestemor, når du dør, kan vi arve hytta da?» spør 10-åringen.

Det finnes mange og ulike løsninger på videreføring, forteller sosialantropologen. Hun står også for boka «Hytta – fire vegger rundt en drøm». Boka kan være en lur gave til en av dem du tenker skal arve hytta – eller som du trodde du skulle måtte kjempe med om rettighetene!

Besøk utstillingen, kos deg med dine egne minner – og se om det ikke er mye å lære der!

Fyr på peisen og tid til ei god bok = fred i sjelen.

På hytta er det alltid noe som må gjøres. Det er både slitsomt og inspirerende.

Anders Sandvig er snart på plass

I «Maihaugbladet» nr. 3/2019 presenterte vi historien om Eyolf Soots maleri av Anders Sandvig. Bildet hadde vært i familien Sandvigs eie siden 1904, gått i arv fra far til sønn, og så kjøpt av Venneforeningen som gave til Maihaugen. Nå er Sandvig snart klar for å innta podiet.

Tekst: Anne Mari Løken | Foto: Camilla Damgård/Anne Mari Løken

I oktober 2020 åpner Maihaugen den store utstillingen «Impulser», og her skal portrettet av Sandvig ha en sentral plass, naturlig nok. På veien dit har imidlertid maleriet vært i hendene på malerikonservator Bjørn Erik Kampen for rensing og reparasjon, og i Oslo for å få reparert ramma. I tillegg har Kåre Hosar og Helge Sognli fortalt om noen av gjenstandene vi ser på bildet, de er ikke tilfeldig valgt.

Et liv i maleriets tjeneste

Kampen er lillehamring. Han ble tidlig klar over at han var flink til å tegne, dette var det eneste han likte å drive med, skolen ellers var bare et pliktløp.

Anders Sandvig og Bjørn Erik Kampen.

Han visste at han ikke hadde noe annet yrkesvalg enn å drive med «malerisaker». Det var ikke mye støtte å få, foreldrene syntes han måtte skaffe seg en utdanning, en jobb å leve av. «Men jeg tror de ble fornøyde etter hvert», sier han stille.

Kunst og håndverksskolen i Oslo krevde opptaksprøve, det var ikke noe problem. Tre år på reklamelinja og deretter lærlingetid hos Riksantikvaren. 7 år kreves i lære før en kan avlegge skriftlig, muntlig og praktisk eksamen, og så kunne kalle seg malerikonservator. Han syntes den muntlige eksaminasjonen med Riksantikvar Stephan Tschudi-Madsen var mest skremmende, «en slik autoritet da», sier han. Mens den skriftlige eksamen, og å restaurere «Kong Salomos første dom», en malt billedvev fra Skjåk, samt et krusifiks, var mindre nifst. Men han greide alle eksamener bra, som han sier, og før han var uteksaminert hadde Tschudi-Madsen tiltenkt han et distriktsatelier for Riksantikvaren, på Maihaugen. Direktør Valen-Sendstad tok imot unge Kampen som jobbet for to herrer noen få år, Riksantikvaren og Maihaugen. Så ble han fast ansatt på Maihaugen og har siden tjent en herre. Det har likevel vært mange oppdrag utenfor museet, Nidarosdomen, Riksantikvaren og Meldal kirke i Trøndelag har bl.a. kjøpt tjenester av Maihaugen. Jobben for Nidarosdomen står høyt!

Bildet er mer enn Anders Sandvig

Anders Sandvig har ikke vært en vanskelig kar å få fin igjen, men at han hadde valgt seg ut noen fine gjenstander som er gjengitt på bildet, var ikke tilfeldig. Håndverk var ett av Sandvigs hovedanliggende. Midt i bildet, på bordet, står Osjukahornet. Sagnet forteller om mannen på garden Lo i Nord-Fron, han var ute og red og møtte ei vakker jente som bød han drikke av et flott drikkehorn. Plutselig får han se at jenta har rumpe og skjønner fort at dette er selve huldra, han får fart på hesten og rir hjem. Etter hvert oppdager de på Lo, at dersom en drikker av et slikt horn blir man aldri syk, slik får det navnet Osjukahornet. Hornet på

seg i kast med, men overlot det til en ekspert. Det er forgyller Sarah B. Eggen i Oslo som har dette oppdraget. Det betyr at hun fyller i ny gips og så forgyller de reparerte skadene. Kampen monterer ramma når den kommer tilbake.

Sandvig var verken veldig skitten eller veldig skadet, men litt «slakk». Kampen har løsnet lerretet og strammet det opp igjen, han har tettet hull og renset. Jeg prøver å få ut av konservatoren hvordan han finner ut av fargene, tar han f.eks. pigmentanalyse? Nei, en ser malingstypene når en har lært seg det, **det** er ikke vanskelig, sier han, igjen like beskjedent. Rensing går også på erfaring, hvordan han gjør det og hva han bruker av midler, det er yrkeshemmeligheter! Hull tettes med vokskitt som smeltes i, og så males det. Men reparasjonen må være reversibel, sier Kampen, det betyr at den må kunne fjernes igjen hvis den endrer seg, og så må den gjøres på nytt.

Men alle «brukte» gjenstander får sine spor, slik skal det være, avslutter Bjørn Erik Kampen. Anders Sandvig er snart klar for mange nye år på sitt Maihaugen.

bildet er fra 1400-tallet og innskriftene tyder på at det kan ha vært brukt ved et gilde.

I vinduskarmen henger ei saks en kan tro er ei sauesaks. Det er det ikke, sier Hosar, snarere er det ei håndverkssaks, igjen for å understreke Sandvigs interesse for håndverk. Dette er ei overskjærsaks for en skredder. I hånden holder Sandvig et vakkert ølkrus, det forteller historien om et krus og en familie på vandring, forteller Kåre Hosar. Kruset er laget i Tyskland i 1637, årstallet kan leses. Men det står også en initial, EM, som sannsynlig viser til eierens navn. Senere har kruset fått et vakkert sølvlokk med våpenskjold og to nye initialer, FM og BCh, og året 1689. Ganske sikkert er disse navnene Fredrik Monrad og hans hustru Birgitte Cold. Fredrik Monrad ble sogneprest i Øyer i 1896, etter sin svigerfar. Monrad var opprinnelig dansk, sønn av biskopen i Ribe, Erik Monrad, og rimeligvis er det da biskopens initialer vi finner på kruset. Familien Monrad kom opprinnelig fra Tyskland. Dermed, sier Hosar, har vi både et krus og en familie som har vandret samme vei, fra Tyskland via Danmark, til Norge og Øyer. Blant de ting som ligger på bordet, er et jaktsverd, også kalt hirschenfenger, kan Helge Sognli fortelle. Sverdene ble brukt på jakt i Europa, blant overklassen. Når byttet var felt, ble det gitt det endelige nådestøtet med sverd av denne typen. Sverdet på bildet er et såkalt «fuglehodesverd», fordi festet på toppen er utformet som et fuglehode. Det er sannsynlig laget i Skottland rundt år 1600. Hvorfor havnet dette på Maihaugen? Sognli mener det godt kan spekuleres i om det har noe med Skottetoget i 1612 å gjøre, dette var nemlig noe Sandvig var svært opptatt av.

Tilbake til Maihaugen

Tilbake til maleriet av Sandvig, det har hengt i flere stuer, blitt fraktet rundt, – var det mye skadet? De største skadene hadde ramma, sier Kampen, ikke rart etter over 100 år. Ramma er laget av gips og kan lett skades. Dette arbeidet torde ikke Kampen gi

Blomsteroppsats på Anders Sandvigs grav (han var født 11. mai 1862). F.v.: Styreleder LMV Svend Strand, og konservator Kåre Hosar.

Lillehammer Museums Vennetur

søndag 30. august 2020

Årets vennetur går i Bjørnstjerne Bjørnsons fotspor – til Aulestad, Forseth og inn i Gausdal Vestfjell. Turen går i vårt nærområde, men ikke mindre spennende av den grunn. Vi er så heldige å få med en guide fra Gausdal Historielag. Han vil følge oss på hele turen.

Tidsplan:

Avreise **kl. 09.00** fra Skysstasjonen med Haverstad bussreiser.

Vi reiser rett opp til **Forsethsætra** med eieren Sverre Gran som vert. Hans gård ligger omkranset av ni setre i et fantastisk landskap. Verten vil her ta oss med på en helt spesiell historisk reise tilbake i tid.

Det vil bli en kaffestopp og beinstrekk på **Værskai kafe**.

Turen går videre til **Utmarksmuseet på Kittilbu**. Her får vi et innblikk i hvordan folk livnærte seg med utmarka som ressurs. Mennesker har aktivt brukt området så langt tilbake som til steinalderen med sine fangstanlegg, anlegg for jernblestring mm.

På vei ned fra fjellet stopper vi på **Ulsrud gård i Auggedal**. Gården ble testamentert til Gausdal Historielag av siste eier Asbjørn Ulsrud på 70-tallet. Gården består av 15 bygninger, skog, jord og seter. Her vil vi få oppleve en perle av et gårdsmuseum.

Hva er en mer passende sistestopp enn Bjørnstjerne Bjørnsons **Aulestad**? Her vil vi få en omvisning av stedet. Til sist blir vi servert en avsluttende middag, – alt i Bjørnstjerne Bjørnsons ånd.

Pris pr. person kr 825.

Vi ønsker og tror at denne turen lar seg gjennomføre, men tar forbehold om myndighetenes tilrådning med henblikk på korona.

Påmelding til Svein Arne Rudi tirsdag 30. juni 2020 fra 09.00 – 21.00 på mail: Svein.Arne.Rudi@fagskolen-innlandet.no, eller sms mob. 974 00 723.

Velkommen til tur med Maihaugens Venner 2020!

Hilsen

Anne Lise Gjestvang og Svein Arne Rudi

Foto: Gausdal Historielag

Foto: Arkiv SLM.

Det volder litt rabalder

– en utstilling om
Bjørnstjerne Bjørnson

Tekst: Bente Forberg

«Det volder litt rabalder» er en ny, fast og fargerik utstilling om Bjørnstjerne Bjørnsons liv og litteratur. Fra han var 15 år ga Bjørnstjerne Bjørnson uttrykk for sine tanker og meninger i aviser og taler, romaner og skuespill. Han var en frisk og uredd debattant med sterk rettferdighetssans. Bjørnson var forfatter og nobelprisvinner, aktivist og nasjonsbygger. Gjennom mange kampsaker for liten og stor ble han en av Norges og Europas største kjendiser, og hjemmet på Aulestad var stadig i begivenhetens sentrum.

Jeg velger meg

Utstillingen «Det volder litt rabalder» kan du besøke i låven på Aulestad. Den skal by på noe i tillegg til det man opplever på besøk i Karoline og Bjørnstjerne Bjørnsons hjem rett over tunet.

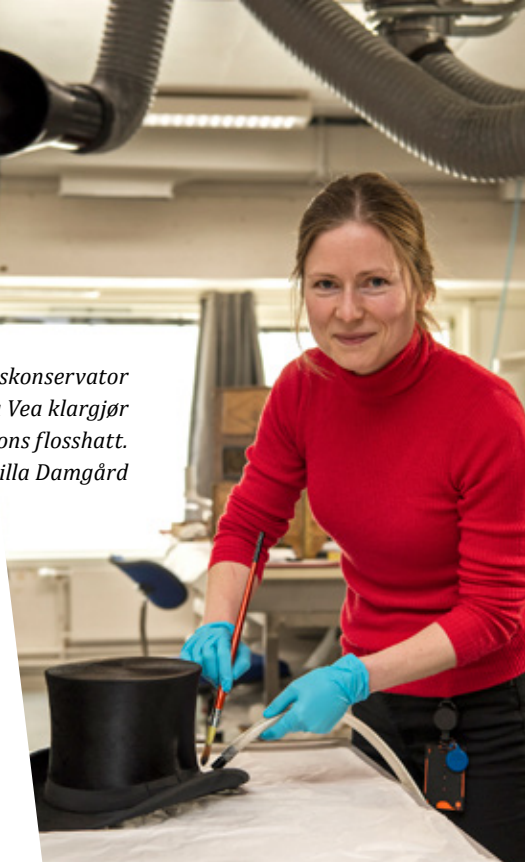
Tittelen er hentet fra Bjørnstjerne Bjørnsons dikt «Valg» med den berømte verselinjen «Jeg velger meg april».

Jeg velger meg april.
I den det gamle faller,
i den det ny får feste;
det volder litt rabalder, -
dog fred er ei det beste,
men at man noe vil.

Skatter fra magasin

Diktet speiler Bjørnstjerne Bjørnsons eget temperament. Det stormet til tider, og det kunne komme mange til gode. Utstillingen speiler Bjørnsons fargerike liv og personlighet gjennom skatter fra magasin; utmerkelse og smykker, brudesko og brudeslør, reiseveske og hatteeske, flosshatt og nattlue. Den røde tråden er Bjørnsons egne ord og vers som fortsatt engasjerer og aldri blir umoderne.

Gjenstandskonservator
Inga Vea klargjør
Bjørnsons flosshatt.
Foto: Camilla Damgård

For små Bjørnstjerner

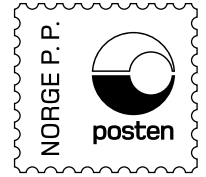
Karoline og Bjørnstjerne var foreldre til fem barn; Bjørn, Einar, Erling, Bergljot og Dagny. De kunne boltre seg over hele Aulestad. Nå har Aulestad et lite tivoli for barn i en del av låven. Her kan barna fotografere seg sammen med den store Bjørnstjerne, dikte med dikt-hjulet, kaste ønsker i ønskebrønnen, oversette «Ja, vi elsker» til emoji-språk og studere seg selv i underlige speilformasjoner.

Norge trenger Bjørnstjerner
– store og små!

Praktisk info www.aulestad.no

Fotograf Camilla Damgård
i arbeid med Bjørnsons Nobeldiplom.
Foto: Camilla Damgård

Program

KOMMENDE UTSTILLINGER OG ARRANGEMENTER

- Fra 12. juni: **Tilblivelsen av Friluftsmuseet.** Fotoutstilling på Telthusmoen på Maihaugen.
- Fra 18. juni: **Det volder litt rabalder.** Ny fast utstilling om Bjørnstjerne Bjørnson på Aulestad.
- Fra 19. juni: **OL-helter fra Innlandet.** Utstilling om våre gullvinnere på Norges Olympiske Museum.
- 23. august: **Barnas sommerdag på Maihaugen.** Foreløpig uklart om og hvordan arrangementet gjennomføres.
- Fra 12. september: **Nancy Spero.** En av de mest betydningsfulle feministiske kunstnerne etter 2. verdenskrig. På Lillehammer Kunstmuseum.
- 26. september: **Hytte- og seterdag på Maihaugen.** Med åpning av Fagforeningshytta.
- Fra 23. oktober: **Impulser.** Stor, fast kulturhistorisk utstilling på Maihaugen.

Foto: Veslemøy Furuseth / Maihaugen

Foto: Scanpix

Foto: Veslemøy Furuseth / Lillehammer Kunstmuseum

Mer program kommer – se museenes nettsider! Forbehold om endringer.